

25 Temmuz, 2021

Av. Mehmet Gün
Yönetim Kurulu Başkanı
Daha İyi Yargı Derneği

Değerli Dostum Mehmet Gün,

Öncelikle, Daha İyi Yargı Derneği bünyesinde ülkemizdeki hukuk sisteminin iyileştirilmesi yönündeki istikrarlı çalışmalarınızı can-ı gönülden destekliyor, sizi ve ekip arkadaşlarınızı kutluyorum.

'A'dan Z'ye TÜRK YARGI REFORMU' başlıklı çalışmanız için benden de görüş istediğiniz için ayrıca teşekkür ederim. Kurumlarına güven duyulan toplumlarda yaşam kalitesi artıyor. İyi çalışan bir hukuk sistemi ve iyi yönetim ise kurumlarına güven duyulan bir toplum ve sürdürülebilir bir gelecek için vazgeçilmez unsurlar. Bu nedenle, değerli çalışmanıza katkı sağlayabilmek benim için de heyecan verici oldu.

Kısaca özetlemek gerekirse, değerli çalışmanıza katı sağlamak üzere önerilerimi birkaç başlıkta sunmak isterim: (i) Sistemi işletecek kişilerin önerilen sistemin ruhunu anlamış, içselleştirmiş, bağımsız, tarafsız ve sorumluluklarını iyi bilen ve uygulayabilen yetkin kişilerden olmasını sağlamak, (ii) güveni oluşturacak ilkelerin birbirini tamamlayıcı olmalarını ve hukuk sisteminin öğeleri tarafından benimsenmesini sağlamak ve (iii) sistemin sürekli gelişimini sağlayacak bilgi üretimi ve eğitim sisteminin de kurgulamak.

Önerinizde yer alan Adalet Yüksek Kurumu sisteminiz açısından kritik önem taşıyor. Bu Kuruma seçilecek adayların bağımsız ve tarafsız yetkin hukukçulardan oluşması farklı kesimleri temsil edecek şekilde seçilmeleri önerinizi çok doğru bulmakla birlikte, yeterli olmayabileceği endişesini taşıyorum. Çünkü temelde beklenen düşünce bağımsızlığı ve tarafsızlığıdır. Farklı kurumlardan seçim yapılması bu amacı karşılamakta yetersiz kalabilir. Örneğin, ülkemizde son dönemde gözlenmiş olduğu gibi arka planda (FETÖ gibi) başka bir güce bağlılık, savcı, hâkim, emniyet teşkilatı ve hatta parlamentoda hukukun üstünlüğünün geçerli kılınması yerine devleti kontrol etme üzere hukuk sisteminin içiştirilmesi yönünde sonuçlar vermiştir. Bu nedenle ilk önerim, adaylardan hukukun üstünlüğü dışında hiçbir güce bağlı olunmadığı ve olunmayacağı konusunda yazılı beyan alınması şartının eklenmesi ve seçim sürecinin kamuya açık bir sorgulama ve mülakat süreci çalıştırılarak, adayları ve daha önceki mesleki performanslarının ve kararlarının farklı kesimler tarafından irdelenmesini sağlamak olacaktır. Yazılı beyanlara aykırı durumların tespiti durumunda adaylığın, hatta seçilmiş bile olsa görevin sona ereceği hüküm altına alınmalıdır.

Çalışmanızda hesap verebilirlik, şeffaflık, katılımcılık, adillik gibi ilkeler öne çıkıyor. Ancak, kurumlarına güven duyulan bir toplum için iyi yönetimin 7 ilkesini de değerlendirmenin önemli olduğunu ifade etmek isterim: **Tutarlılık, sorumluluk, hesap verebilirlik, adillik, şeffaflık, kapsayıcı katılımcılık ve yayılım ve etkililik**¹. Bu çerçevede yargı bağımsızlığı ve hukukun üstünlüğü için tutarlılık, sorumluluk, etkililik ve tutarlılık ilkelerinin de yeni önerilen sistem açısından taşıdıkları önemin anlatılmasının faydalı olacağını düşünüyorum.

---

¹ CRAFTED principles: Consistency, Responsibility, Accountability, Fairness, Transparency, Effectiveness, and Deployment of inclusive participation in decision making.

İyi çalışan bir adalet sisteminin en önemli özelliklerinden birisi hukukun üstünlüğüne inanılması ve kuralların herkese eşit şekilde uygulanacağına güvenilmesidir. Bu nedenle, hukuk sisteminin kararlarındaki **tutarlılık** beklentilerin oluşumu ve yönetilmesi için kritik önem taşır. OECD Açık Devlet (*Open State*) yaklaşımı da sadece seçim süreçlerinde değil, kararların her aşamasında şeffaflığı artırmanın tutarlılığı geliştirerek toplumda güven duygusunu geliştiren anlayışın yaygınlaşacağını ortaya koyuyor.

Hukuk sistemi içerisinde görev üstlenenlerin yaklaşım ve kararlarının da sorgulanmaya açık olması, kariyer ve performans değerlendirmeleri ile ilgili gelişmelerin üstlendikleri **sorumluluk**larla bağlantılı olmasının sağlanması sistemin daha iyi çalışması açısından önem taşımaktadır.

Gerek **sorumluluk** ilkesi gerekse **etkililik** ilkesi açısından hem kararların hem de sistemin nasıl sonuçlar ürettiği düzenli olarak irdelenmeli ve gerekli düzeltmeler ve uygulamalara ilişkin eğitimlere katılım zorunluluk haline getirilmelidir.

Bu nedenle, sadece karar bazında değil, sistem bazında iyileşmelere açık değerlendirme süreçleri de oluşturulmalıdır. Örneğin, (i) TBMM tarafında kabul edilecek kanun ve kararnamelerin gerek daha önce kabul edilmiş kanunlarla gerekse uluslararası anlaşmalarla uyumlu olmasını sağlayacak (*'whole of government'* yaklaşımının benimsenmesi) taslak yazım süreçleri oluşturulmalı, (ii) yazım dilinin kararları uygulayacak kolluk güçleri ve hukuk birimlerince aynı şekilde anlaşılmasını sağlayacak şekilde kaleme alınması sağlanmalı (böylelikle yoruma açık kuralların uygulamayı denetleme görevlerini üstlenenlerin yolsuzluk eğilimini artırmasının önüne geçilmeli), (iii) gerekçelerde yazılan temel amaçlara ilişkin değerlendirmelerin karar öncesi etki analizleri yapılarak (*ex-ante impact analyses*) paydaşların da katılımıyla tartışıldıktan sonra karar oluşturulması sağlanmalı, (iv) gelişmeler zaman içerisinde etki analizleriyle (*ex-post impact analyses*) değerlendirilerek gerekli düzeltmelerin yapılması konusunun da sürecin parçası haline getirilmesi (*'sunset' kuralları* gibi) suretiyle sürekli gelişim sağlanmalı, (v) karar alınmadan önce kurallara uyumun toplumsal maliyetlerinin değerlendirilmesinin şart koşulması sağlanmalı (*enforcement and compliance costs, impact analyses, 'one-in-one-out'*) ve (vi) kurallara uyanlarla uymayanlar arasında uymayanlara avantaj sağlayacak yaklaşımlar (sık sık af getirilmesi gibi) terk edilmelidir.

Son olarak, Sn. Ece Güner Toprak'ın 'Başarabiliriz' başlıklı kitabının da değerli çalışmalarınızla uyumlu öneriler içerdiğini ve kendisiyle de temas ederek bu önemli çalışmaya katkılarının alınmasının faydalı olacağını belirtmek isterim.

Özetle, yukarıda özetlenen anlayışın benimsenmesiyle 'ben yaptım oldu' anlayışı yerine sürekli öğrenme ve gelişim odaklı bir yaklaşım hayata geçirilebilir, adalet sisteminin etkinliği geliştirilebilir ve kurumlarına güven duyulan bir toplum inşa edilebilir.

Tekrardan başta şahsınız olmak üzere bu önemli çalışmaya katkı sağlayan tüm çalışma arkadaşlarınıza teşekkür ediyor, daha iyi bir Türkiye için çalışmaya devam diyorum....

Saygılarımla,

R. Yılmaz Argüden

Dr. Yılmaz ARGÜDEN

A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu Değerlendirme ve Görüşlerimiz

- Öneri kapsayıcı, uzmanlığa sahip ve bağımsız bir düzenleyici kurum oluşturulmasını hedefliyor. Bu kurum Adalet Yüksek Kurumu (AYK) olarak tanımlanıyor.
- AYK'nın tüm toplum kesimlerini temsil edecek bir yapıya sahip olması ve üyelerinin kapsayıcı bir yaklaşım ile katılımcı olarak oluşturulması hedefleniyor. Bu yaklaşım katılımcı demokrasinin güçlenmesi ve tarafsızlık ilkesi açısından olumlu bir tablo oluşturuyor. Kurum içindeki temsiliyet, aday gösterme ve seçme yapısının bir grup tarafından kontrol edilmesini önleyici şekilde tasarlanması, özellikle bağımsızlık, adillik, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi yönetim ilkeleri ile uyumlu faaliyetlerini yürütmesi açısından etkili olabilir.
- Kapsayıcı bir yapı olarak AYK'nın hukuk ve adalet politikalarını belirlemesi, politikalar belirlenirken tüm tarafların mutabakatı ile hazırlanmasına imkân sağlayarak toplumsal bir fikir birliğinin oluşmasına, tarafsızlık ve adillik konusunda toplumun gönlünün rahatlamasına ve toplumda adalet duygusuna olan güvenin artmasına katkı sağlar. İyi yönetişimin temel amacı tüm paydaşlar nezdinde kurumlara ve sisteme olan güvenin sağlanmasıdır. AYK'nın oluşturulması iyi yargı hizmetlerinde iyi yönetişim yaklaşımının hayata geçirilmesi için önem taşıyor.
- AYK'nın mahkemelerin yapılandırılması, kurulması, hâkim ve savcı atamalarını kurallar çerçevesinde şeffaf bir şekilde gerçekleştirilmesi, mesleğe kabulün gerçekleştirilmesi gibi görevleri bünyesinde toplaması hukuk hizmetinin bütünlüğü ve kalite güvencesinin sağlanmasına katkı sağlar. Bu gibi atamalarda yasama ve yürütmenin etkisini azaltarak kariyer ve liyakatin öne çıkmasına yardımcı olur. İyi yönetişim yaklaşımı doğru karar süreçlerine sahip olmak ve karar kalitesini artırmak için bu ilkeleri içselleştirmiş liyakatli uygulayıcılar ile hayat geçirilir.
- Mahkemelerin ihtiyaçlar doğrultusunda yapılandırılması, mahkemelerin, savcılık ve avukatlık kurumunun mahkemelerde hızlı karar almaya sağlayacak şekilde yapılandırılması, toplum nezdinde adalet hızla ulaşılabileceği konusunda güven duygusunun oluşmasını sağlar. Hukuk dışı mekanizmalar ile çözüm arama çabalarının kontrol altına alınmasına yardımcı olur.
- Kurumların, mahkeme ve arabuluculuk kararlarının şeffaflaştırılması, denetlenmesi ve yargıya götürülebilmesi şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri açısından önem taşıyor. Bu yaklaşım yargı açısından OECD'nin "Open State" yaklaşımı ile uyumluluk gösteriyor. Diğer taraftan toplumda adalet duygusunun yaygınlaşmasına destek olabilir. Kararlarda tutarlılığın ve etkililiğin sağlanmasına imkân sağlayarak iyi yönetişim uygulamaları ile uyumluluk gösteriyor.
- Yargı meslek kuruluşlarının bağımsızlığının sağlanması, bu kurum yönetimlerinin meslek mensupları tarafından gerçekleştirilmesi kararların kalitesinin ve tarafsızlığının artmasını sağlayarak iyi yönetişim yaklaşımı ile uyumluluk gösteriyor.
- Daimi Hukuk Şurası gerek deneyimlerden öğrenerek gerek yeni trendlerin ortaya koyduğu yeni alanlardaki hukuki süreçleri değerlendirerek gerekse uluslararası uygulamaların Türk Hukuk sistemine kazandırılmasına katkı sağlayarak yargı hizmetlerinin kalitesinin artmasına destek olacaktır. Bu yaklaşım iyi yönetişimin deneyimlerden öğrenme ve sürekli gelişme anlayışı ile de uyumludur.

- Adalet Yüksek Kurumu nezdinde Adalet Yüksek Mahkemesinin kurulması ve bu mahkemenin denetim faaliyetlerinin etkinliğini sağlamaya yönelik özel yargılama usullerini hayata geçirerek yargı teşkilatı, işleyişi ve mensupları hakkında davalara bakması adillik, şeffaflık, hesap verebilirlik gibi iyi yönetim ilkeleri ile uyumludur. Temyiz merci olarak Anayasa Mahkemesinin varlığı tüm kararların sorgulanmaya açık olduğunu göstermek açısından önemlidir. Yargının hesap vermesi sağlanarak hukukun üstünlüğü ve tarafsızlığı güvence altına alınması hedeflenmektedir.
- Kamu görevleri hakkında soruşturma yürütülmesinde yasal dokunulmazlık ve amir onay şartına yönelik öneriniz özellikle kamu kurumlarında şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılmasına katkı sağlar. Ayrıca yolsuzlukla mücadelenin daha güçlü bir şekilde yürütülmesine yardımcı olur. Kamu görevlileri Adalet Yüksek Mahkemesi tarafından yargılanması bu açıdan fayda sağlayacaktır.
- Hukuk mesleğinin bileşenleri olan hakimler, savcılar, avukatlar ve noterler için:
  - Yeknesak kariyer planlarının oluşturulması,
  - Performans değerlendirme sistemlerinin kurulmasının hedeflenmesi,
  - Mesleğe giriş ve staj aşaması sonrasında mesleğe kabulün sınav ve mülakat ile gerçekleştirilmesi, sınav ve mülakat kayıtlarının kamu açık olması ve şeffaf bir şekilde paylaşılması,
  - Yeknesak kariyer planı sayesinde meslekler arası geçiş imkanının sunulması meslek mensuplarının yetkin, deneyimli ve bilgili kişilerden oluşmasına katkı sağlar. Yargı mensuplarının toplum nezdindeki itibarının ve adalet duygusunun güçlenmesine katkı sağlayabilir.
  - İnsan kaynaklarının geliştirilmesi iyi yönetim kültürünün parçası olan sürekli gelişim ve öğrenme konularının benimsenerek güçlendirilmesine, karar kalitesinin artmasına imkân sağlar.
- Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay üye seçim yöntemlerinde önerilen yeni sistemler şeffaflığı artırmakta, aynı zamanda liyakati ön plana taşıyarak siyasi etkiyi etkiliyi azaltıcı rol oynamaktadır. Anayasa Mahkemesi için önerilen 3 bölümlü yapılanma, yeni üyelerin bireysel başvurular ile çalışmaya başlaması ve bölümler arası rotasyon uygulamaları yine siyasi baskı ve etkileri azaltarak bağımsızlık ve tarafsızlığa imkân sağlıyor.
- Yargıtay, tüm ceza ve hukuk mahkeme kararlarını incelenerek karara bağlayan en üst makam olarak görev yapmaktadır. Yargıtay özellikle içtihat oluşturulması ve karar ve içtihat tutarlılığının sağlanması açısından önemli bir role sahip. Yargıtay üyelerinin liyakate önem verilerek seçimi bu hedefin tutturulmasına yardımcı olur ve karar kalitesinin artmasına imkân sağlar.
- Danıştay, idari mahkemeleri, vergi mahkemeleri ve bölge idare mahkemelerinin kararlarının temyiz merci ve diğer mahkemelerce bakılmayan idari davaların ilk derece mahkemesi olarak görev yapıyor. Danıştay özellikle idari davalar vergi davaları için içtihat oluşturulması ve karar ve içtihat tutarlılığının sağlanması açısından önemli bir role sahip. Danıştay üyelerinin liyakate önem verilerek seçimi bu hedefin tutturulmasına yardımcı olur ve karar kalitesinin artmasına imkân sağlar.

ÖNERİLERİMİZ

- Öneri setinde ağırlıklı olarak hesap verebilirlik, şeffaflık, katılımcılık, adillik gibi ilkeler öne çıkıyor. İyi yönetim 7 ilke etrafında şekilleniyor. Bu ilkeler: **Tutarlılık, sorumluluk, hesap verebilirlik, adillik, şeffaflık, kapsayıcı katılımcılık ve yayılım, ve etkililik** olarak sıralanabilir. Yargı bağımsızlığı ve hukuku üstünlüğü bu 7 ilkenin hayata geçirilmesi ile sağlanabilir. Bu çerçevede tutarlılık, sorumluluk ve etkililik ilkelerinin de yeni önerilen sistem açısından taşıdıkları önemin anlatılmasının faydalı olacağını düşünüyoruz.
- **Tutarlılık** özellikle verilen kararların temel ilkeler ve temel değerler ile uyumluluğunun sağlanması, aynı yasal düzenleme kapsamında farklı ve keyfi kararların alınmasının önlenmesi açısından önem taşıdığını düşünüyoruz. Bu konuda Yargıtay ve Danıştay önemli bir role sahip. Çünkü söz konusu kurumların kararları içtihat oluşmasına ve kararların şekillenmesine yön veriyor. Hazırlanan öneri seti bu kurumların işleyiş ve kararlarının denetimine yönelik bir öneri seti içermiyor. Söz konusu mekanizma zaten var ise bunun açıklanması, yok ise nasıl adil bir çalışma ve karara mekanizmasının kurgulanacağına yönelik öneri sunulması sistemin sağlıklı çalışması ve toplumsal güvenin sağlanması açısından önem taşıyor (**OECD Open State** yaklaşımı her aşamaya yönelik şeffaflık önerisini ortaya koyuyor). Mevcut öneriler sadece üye seçimine yönelik bir mekanizma önerisi ortaya koyuyor. Bu nedenle, yeterli olmayabilir.
- **Etkililik** sistemin doğru işleyişi açısından öne taşıyor. Bu kapsamda hem AYK'nın kendi yapısını oluştururken hem de yasaların hazırlanmasında temel hedef etkili çalışan bir sistemin sağlanması olmalıdır. Bu kapsamda:
  - Önemli etki ve sonuçları ortaya çıkaracak yasa ve düzenlemelerin hazırlanması aşamasında olası etkilerinin baştan anlaşılmasına yönelik katılımcı bir yaklaşım ile etki analizi çalışması yapılması (ex-ante) taslakların eldeki veriler ışığında en doğru şekilde hazırlanmasına yardımcı olur. Aynı şekilde yasaların ve düzenlemelerin uygulanması sonrası ortaya çıkan etkilerin anlaşılması, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının anlaşılması ve düzenlemelerin ne ölçüde uygulandığını (enforcement) ve sistem maliyetini nasıl etkilediğini (enforcement and compliance costs) anlamak için uygulama sonrası etki analizi (ex-post) yapılması faydalı olur. Bu çalışmaların temel amacı fayda maliyet analizi yaparak elde edilecek faydayı en üst seviyeye taşımaktır. Bu süreçte AYK çalışmanın doğru bir şekilde yürütülmesinde yürütmenin en önemli paydaşı olarak çalışması önem taşır.
  - Aynı bakış açısı ile AYK tarafından kurulan yapıların da değerlendirilmesi faydalı olur. Bu konulara yönelik önerilerin çalışmada yer almasının faydalı olduğunu düşünüyoruz.
- Etkililik ilkesinin etkin bir şekilde hayata geçirilmesi için yasa yapım süreçlerine yönelik önerilerin de geliştirilmesinde fayda olduğunu düşünüyoruz. Adalet Yüksek Kurumu her ne kadar politika ve ilkeleri belirlese de çıkarılan yasaların ortaya konulan politika, ilke, uluslararası normlar, temel insan hakları ve eşitlik ilkesi ile uyumlu olması hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı için önemlidir. Yasa çıkarma yetkisi yasama organına ait olduğu için, yargı yasama tarafından çıkarılan yasalar ve

yürütme tarafından hazırlanan düzenlemeler kapsamında karar almaktadır. Bu kapsamda:

- İlgili bakanlıklar veya milletvekilleri tarafından hazırlanan yasa tasarılarının, mevzuatların AYK tarafından yukarıdaki kapsamda teknik olarak incelenerek görüş verildikten ve bu görüşler sonrasında düzeltmeler yapıldıktan sonra yasalaşma ve yürürlüklerinin sağlanmasına yönelik,
  - Yürütmenin yasamayı devre dışı bırakarak yasal düzenleme yapmasını engellemeye ya da bu yetkinin var olması durumunda yine yukarıdaki kapsamda incelenmesi ve düzenlemesine yönelik,
  - Düzenlemelerin devletin tamamı bakış açısı ile (**OECD Whole of Government**) tüm ilgililerin inceleyerek farklı mevzuatlar ile uyumlu hale getirilmesini güvence altına alacak mekanizmalara yönelik,
  - Torba yasa, kanun hükmünde kararname gibi düzenlemelerin yapılmasına izin veren mevzuat değiştirilmesine yönelik önerilerin hazırlanarak ortaya konulması sistemin doğru kurulması, işleyişi ve yargı bağımsızlık ve tarafsızlığının güçlendirilmesine, siyasi otoritenin düzenlemeleri hukuk, eşitlik, insan hakları bağlamında hazırlanmasına yönelik,
  - Hazırlanan düzenlemelerin uluslararası anlaşmalar ve düzenlemeler ile uyumunun güvence altına alınmasına yönelik mekanizma ve önerileri de içermesinin faydalı olduğunu düşünüyoruz.
- **Sorumluluk** hem sistemin doğru kurgulanması hem de işleyişi açısından önem taşıyor. Özellikle kararların, yapılacak seçimlerin yaratacağı etki ve sonucu düşünerek alınması gerekiyor. Bu çerçevede öneride sorumluluk ilkesine atıf yapılması önemli diye düşünüyoruz.
  - Sunulan öneri ile **Sürdürülebilir Kalkınma Amacı 16** arasındaki bağlantının kurulmuş olmasını olumlu buluyoruz. Ancak, bu kavramların sistemdeki tüm çalışanlara sürekli bir eğitim sistemi ile anlatılmasının sağlanması çalışmanın hem ülkemizde hem de evrensel boyutta daha iyi anlaşılmasına katkı sağlar düşüncesindeyiz. SKA 16 hedefleri ile önerinin hedefleri arasında paralellik bulunuyor. SKA 16'nın alt hedefleri arasında:
    - 16.1 Her yerde her türlü şiddeti ve şiddet kaynaklı ölüm oranlarını kayda değer miktarda azaltmak
    - 16.2 Çocuklara yönelik taciz, istismar, kaçakçılık ve her türlü şiddete ve çocuk işkencesine son vermek
    - 16.3 Ulusal ve uluslararası düzeylerde hukukun üstünlüğünü yaygınlaştırmak ve herkesin adalete eşit erişimini sağlama,
    - 16.5 Yolsuzluk ve rüşvetin tüm türlerini ciddi miktarda azaltmak
    - 16.6 Her düzeyde etkili, hesap verebilir ve şeffaf kurumlar geliştirmek
    - 16.7 Cevap veren, kapsayıcı, katılımcı ve kapsayıcı karar almayı her düzeyde sağlamak

- 16.10 Ulusal hukuk ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak, bilgiye kamusal erişim sağlamak ve temel özgürlükleri korumak
- 16.a Terör ve suçla mücadele etmek ve şiddeti önlemek için, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, her düzeyde kapasite geliştirme amacıyla, uluslararası iş birliği yolunu da içerecek şekilde, ilgili ulusal kurumları güçlendirmek
- 16.b sürdürülebilir kalkınma için ayrımcı olmayan yasa ve politikaları yaygınlaştırmak ve uygulamak
- Yapılar kurgulanırken çeşitlilik ve kapsayıcılık önem taşıyor. Ancak kurum çeşitliliği her zaman çeşitliliğin doğru olarak gerçekleşmesine imkân sağlamıyor. Gerçek anlamda çeşitlilik ve bağımsızlığın sağlanmasına yönelik çalışmalarda aşağıdaki konulara yönelik detaylı önerinin ortaya konulmasının faydalı olduğunu düşünüyoruz.
  - Aynı düşünceye sahip gruplar farklı kurumların içinde yer alarak ve bu kurumlar kanalı ile seçimlere girerek oluşturulacak yapı ve kurulları kontrol altına alabilirler. Özellikle aday belirleme sürecinde AYK'nın bu gibi oluşumların girişimlerini etkisizleştirilmesine yönelik mekanizmalarının, detaylı olarak kurgulanması ve işleyişinin güvence altına alınmasının sağlanması,
  - Seçime girecek ve atanacak kişiler ile kamuya açık şeffaf mülakatlar yapılması (bu öneri belli kurumlar için mevcut ancak mülakatların en alt atamaya kadar yapılması atamanın türüne göre mülakatın yerel veya ulusal düzeyde gerçekleştirilmesi),
  - Seçilecek kişinin bağımsızlık beyanı ile başka hiçbir güce hizmet etmeyeceğine sadece kurallara ve düzenlemelere uygun davranacağına yönelik taahhüt alınması ve taahhüde uygun davranılmaması durumunda başvurulacak yasal düzenlemeler ve uygulanması konusunda düzenlemelerin olmasına yönelik çalışmaların yapılmasının eklenmesi gerektiğini düşünüyoruz.